

De zoektocht naar een nieuw thema voor het Erfgoedweekend 2004 is afgerond. De keuze van de stuurgroep is gevallen op 'familie' (werktitel), een heel open thema, maar tegelijkertijd ook een duidelijke rode draad en een sleutel om een heel breed publiek aan te spreken en over de erfgoeddrempel te halen. De microhistorie van familie-erfgoed vertelt en verduidelijkt daarbij het macroverhaal van cultureel erfgoed met een ruimere maatschappelijke waarde of implicatie.

Het Erfgoedweekend kan er toe bijdragen dat mensen erfgoed als iets van henzelf - lees: iets van 'ons' - gaan beschouwen. Door te werken met het erfgoed van de eigen voorouders en nakomelingen, kunnen bezoekers zichzelf situeren in een keten van opvolging en doorgeven, kortom: begrijpen wat erven en erfgoed is en inzien dat hun (familiaal) erfgoed hen maakt tot wie ze zijn. Beseffen we bijvoorbeeld dat we dag in dag uit met dat verleden van soms meer dan 500 jaar oud aan de slag gaan, telkens we onze familienaam zeggen, opgeven of invullen?

HET THEMA IN DE PRAKTIJK

Het mag duidelijk zijn, voor erfgoedinstellingen is het thema 'familie' perfect bruikbaar. Sommige musea spruiten voort uit verzamelingen van families, zijn het werk van families of bewaren familie-stukken. Bepaalde kunstwerken zijn bovendien als het ware familie van elkaar door hun overeenkomsten in inhoud en stijl, bijvoorbeeld doordat ze behoren tot een bepaalde beweging of stijlstroming. Maar ook het thema 'familie' zelf heeft schitterende staaltjes van kunnen opgeleverd in schilder-, beeldhouw- en fotografische kunst. Archieven hebben vaak speciale reeksen - 'familiearchieven' - in hun bezit. En de onvermijdelijke parochieregisters, staten van goed en archieven van de burgerlijke stand zijn beproefde goudmijnen voor familiegeschiedenis. Familienamen fungeren vaak als leidraad om archieven hanteerbaar te maken. Geen wonder dat de leeszaal er dichtbevolkt worden door genealogen oftewel familiekundigen!

Voor tal van heemkundigen zijn families favoriete studieonderwerpen. Volkskundigen bestuderen dan weer gebruiken die verband houden met het familieleven, zoals bijvoorbeeld de viering van *rites de passage* in familieverband zoals verjaardagen en huwelijksgebruiken.

ERFgoedWEEKEND = FAMILIEWEEKEND

Een weekend staat doorgaans voor kwaliteitstijd (*quality time*) die wordt doorgebracht met de familie. Het is niet toevallig dat een weekendfilm synoniem is voor familiefilm. Of dat zondag de dag van de familie is. Het Erfgoedweekend wil gebruik maken van deze situatie. Door specifiek te mikken op het mobiliseren van familierelaties en verbanden en door van het familienetwerk gebruik te maken kunnen we trachten zoveel mogelijk mensen over de streep te halen. Er zijn mogelijkheden voor vele creatieve formules: kinderen nemen hun grootouders mee, ouders en kinderen, neven- en nichtendag, prijs voor de familie met het leukste parcours of die met de meeste familieleden op weg gaan en zich zo laten kennen, ...

Mits een goede voorbereiding in acht genomen wordt, kunnen ook activiteiten georganiseerd worden waarbij de bezoeker in de instellingen (archieven, kerkhoven, ...) op zoek kan gaan naar sporen van zijn eigen familie. Vooral mensen die tot hiertoe nog geen genealogische aspiraties/ervaring hadden (de overgrote meerderheid), kunnen zo in één weekend heel leuke dingen vinden.

Vlaanderen op zoek naar zijn familie, zijn 'roots' in één weekendsprintje: zo kan een

archivaris duidelijk maken dat het verleden meer is dan iets dat je even kan bezoeken als toerist, maar iets is waarmee je iets kan doen, dat open ligt en waarmee je kan en zelfs moet werken.

SUGGESTIES

Hieronder staan ter inspiratie - zij het rudimentair - enkele mogelijke insteken vermeld om tijdens het Erfgoedweekend mee aan de slag te gaan. Hieruit blijkt nogmaals de rijkdom en diversiteit van het thema dat een groot aantal erfgoedactoren in staat stelt het erfgoed binnen hun collectie vanuit een 'familiaire' invalshoek te benaderen:

- **familieportretten** door de eeuwen heen;
- **familiefotografie** (vier geslachten, portretfoto's, familiealbums, ...);
- familievideo's;
- **geschiedenis van de familie/** het kerngezin;
- verschillende **soorten families** (BOM's, groep als (tweede) familie b.v. religieuze ordes, ...);
- **familietradities** (familiebijbel, familiegraf, familiefeest, ...);
- **familievetes** (b.v. vanwaar komt de naam Huis van Alijn?);
- **familiegebruiken** uit de levenscyclus (huwen, dopen, begraven, etc.);
- socialisatie via de 'family of orientation' en van het **gezinsverband** dat mensen

Foto: Privé-collectie

aangaan als ze huwen, samenwonen en/of zich voortplanten: 'family of procreation';

- **familiegraven;** begraafplaatsen als familiearchieven;
- **inclusie vs. exclusie** ('ontgroening'/'screening' nieuwkomers, ...);
- relatie tussen **afstamming, verwantschap** en familie;
- **familieliteratuur** (familiedagboek, ...);
- **familieziektes of kenmerken** (de neus van Cleopatra; de Habsburgse kin, ...);
- **zwarte schapen** van de familie;
- erfgoed binnen families: vererving en **familiestukken**;

- **imaginaire familierelaties:** peters en meters, *The Godfather*, ...;
- **familiewapens:** in een stad of een gemeente zijn voor wandelaars allerlei tekens van families te ontdekken als men er op let: van opschriften van adellijke families tot huismerken op boerderijen;
- **families in het landschap;**
- **dieren- en plantenfamilies;**
- overzicht van geplante **geboortebomen:** gebruik sinds vele jaren, in vele tuintjes en soms zelfs in aparte bosjes; uitleggen van bomen met een naam;
- **stambomen:** voor de meeste mensen is stamboomonderzoek nog steeds een trigger of aanleiding om actief aan de

slag te gaan met het overgeleverde erfgoed. De stamboom en het familiearchief blijven voor de meeste Vlamingen de meest tastbare en concrete vorm van omgaan met geschiedenis en erfgoed;

- **artiestenfamilies;**
- **allochtoon erfgoed.**
- ...

In oktober komt er een themabrochure over het Erfgoedweekend uit. Deze zal het thema nog verder uitdiepen en een perfecte handleiding vormen om ter voorbereiding van het Erfgoedweekend 2004 mee aan de slag te gaan. ■